

red železne krone prve vrste; minister dr. Pražak postal je tajni cesarjev svetovalec. — Pri cesarji gost je srbski knez Milan. — Izmed deželnihi zborov je isterski in moravski sklenil zborovanje. Prvi je osnoval „zemljiščno-kreditno banko“ kmetom v pomoč s posojili proti malim procentom; moravski pa je zavrgel grof Belkredijev predlog, naj se poizve, kaj je krivo, da kmetški stan gine in kakšne nasledke ima slobodno trganje posestev. Liberalci so gluhbi za takšna vprašanja, tudi o pogubnosti oderuštva nečejo ničesar slišati. V Linci so se celo zlegali, da so sodnije se izrekle zoper oderuško postavo. No, sodnija v Rohrbahu je to laž pobila. Ona je namreč izrekla, da je takšne postave silno treba, ker oderubi od kmetov jemljejo po 80—240 % obresti. — Spodnje-avstrijski deželni zbor je zavrgel nasvet, naj bi se zaprtim kaznovancem mesene juhe v zajuterk dajalo, ker je to predrago in sploh ne gre, da bi se „lumpom“ v kajhah predobro godilo, ko pošteni zunaj pomanjkanja trpijo. Tudi so zavrgli izplačevanje 2400 fl., katerih so do sedaj iz deželne blagajnice liberalci sklenoli dajati učiteljem, da morejo v počitnicah potovati po svetu. — Češki zbor in njegova nemško-liberalna večina je zavrgla vladin predlog o preuredbi volilnega reda Čehom na korist. Kranjski liberalci v deželnem zboru hočejo po sili dognati, naj se cerkvena bernja v denarjih reši, akoprem morajo vedeti, da kmet denarjev nima in so mešniki zadovoljnejši, ako ostane pri starem. G. dr. Bleiweiss je zahteval, naj se skrbi za povzdigo poljedelstva na Kranjskem več stori, zlasti naj se skrbi za potovalne učitelje. Tirolskim kaplanom je se priznala volilna pravica. Koroškemu poslancu g. Einspielerju so se nemški listi rogali, češ da je njegova rojstna srenja Sveče prosila za nemško šolo. To je kosmata laž. Resnica pa je, da so Svečanje po svojem srenjskem zastopni, ko je okrajni šolski svet silil z nemško šolo, se izrekli l. 1869 in 1871 zoper njo ter zahtevali, naj bo slovenščina učni jezik za slovenske otroke, nemščina pa se naj uči kot učni predmet. To je tako resnično, kakor pametno. — Županstvo sv. Petra v Savinjske dolini je 25. jun. t. l. poslalo c. k. sodniji celjskeje dopis, v katerem prosi, naj se mu odselej dopisuje le v slovenskem jeziku, ker je od dne 6. jun. t. l. uradni jezik pri županiji sv. Petra izključljivo slovenski. Bog živi vrli občinski odbor sv. Petra. Slava! — Magjari so na vseh ogerskih železnicah uvedli magjarščino kot uradni jezik, na vsenučiliščih v Zagrebu pa tirjajo profesuro za magjarščino.

Vnanje države. Bismark ima sedaj svojo novo cerkveno postav, ker je za njo glasovalo 206 trdnih lutorcev in liberalcev, s katerimi je se pogodil obečavši jim, da izgnani škofje ne bodo poklicani nazaj; 202 katoliška in prav konservativna poslanca glasovala sta zoper postav, ki je namenjena preganjanje nemških katoličanov nadaljevati v novejši podobi in še pogubnejšem načinu. Res,

hudi časi so za sv. katoliško Cerkev, odpad povsod velik. — Italijanski kralj je hotel prodati vse premoženje, katero so katoličani vseh narodov v Rimu založili v podporo misijonarjem med pagani in krivoverci (Propaganda). Toda avstrijska, španjska in celó turška vlada je ugovarjala in zavod je za nekaj časa zopet rešen. — Dne 30. jun. so Francozi pokazali svojo lehkomišljenost in nehvaležnost iztiravši jezuite s šolskimi brati in sestrami vred. — V angleškem državnem zboru (parlamentu) mora vsak zvestobo postavam prisegnoti. Poslanec Bradlaugh ni hotel prisegnoti, ker pravi, da ne veruje v Boga, ter se je meni nič tebi nič vsedel med poslance; ti so pa nesramneža po policajih dali iz zbornice vreči in, ker se je branil, v kajho zapreti. Isti poslanci so sklenili, da ima vsaka „šnopspotika“ v nedeljo biti zaprta. — Turki, Albanci in Grki pripravljajo se na boj; greška armada bo do 24. jul. vsa ob meji zbrana! Bolgari delajo na združenje vseh bolgarskih pokrajin v eno od turškega sultana nezavisno državo.

Za poduk in kratek čas.

Štajerska in nemško-liberalno gospodstvo od l. 1861—1881.

III. Dežela štajerska ni velika, tudi bogata ni več. Prejšnje blagostanje in precejšnje bogastvo uničile so nam slabe letine, še bolj pa liberalno gospodstvo. To nam je vsekalo ran, katerih ni lahko zlečiti. Liberalci so nam kot splošno vračilo priporočevali in še nam priporočajo, vendar uže precej rahlo, napredovalno, deloma brezversko šolstvo. No, preobilnega blagoslova niso dobili, tudi uspehi so dvomljivi, a preobloženje davkovcev vsled šolskih stroškov, to je pa gotovo in očitno. Nečemo liberalcem pri tem očitati, da jih morebiti niso vodili dobri, blagi nameni, a kar trdimo je to, da rečemo: liberalci so se močno motili, kedar so mislili blagostanje ljudstvu zagotoviti s pretiranimi stroški za mnogovrstno šolstvo. Pozabili so, da vsaka reč pretirana sama sebi največ škoduje. Le kar se pravilno, enakomerno v vednem in pravem razmerju do okoliščin in potreb razvija, to deluje blagonsno, to se krepi vstrajno, to rodi gotovega in obilnega sadu.

Deželni proračun zahteva za „Bildungszwecke“ 1,843.011 fl. L. 1869. bilo je v to v svrhu dosta 224.090 fl. Vsakdo razvidi iz tega, da smo v 11 letih močno napredovali v plačevanju. Naglejmo si toraj zaporedom dotične posamezne točke proračunove. Najprvi je zadenemo na graški „Joanneum“, ki zahteva 41880 fl. To se nam dozdeva preveč. Kajti nadvojvoda Jovan je ta zavod osnoval dne 27. febr. 1812. poklonivši štajerskim stanovom svoj muzej, t. j. zbirko zgodovinskih, umetnijskih, obrtnijskih starin z nalogom, naj se ona rabi vsej deželi na korist. Plače odkazal je zavodu letnih 2000 fl. v „schemu“. Toda sčasoma

nas je ta zavod začel mnogo denarjev stati, ker so pri njem osnovali višjo realko in še visoko tehnično učilišče. Pred nekaterimi leti so realko odcepili od Joanneuma, tehniko pa državi izročili, ki sedaj plačuje 99.400 za njo. Ko še je realka in tehnika bila združena z „Joanneumom“ stal nas je ves zavod po 120.284 fl. na leto [glej račun od l. 1869.] Visokej tehniki plačujemo sedaj samo 2 profesorja, ki potegneta letne plače skup 5943 fl. Lani sta imela prvi 10, a drugi samo 8 slušateljev ali učencev. Ali ni to čudno šolstvo?! Sedaj zahteva „Joanneum“ za se 41.000 fl., ker je uprava nevkretna in predraga tako, da za potrebne reči n. pr. za knjižnico, ki šteje 79592 knjig, v uredovanje itd. zopet denarjev manjka.

Dežela štajerska šteje 4 višje realke, dve državni in 2 deželski; državna v Gradci stane 18435 fl. v Mariboru 19.334 fl. Vrh tega doplačuje dežela k mariborskej še 2000 fl. in mesto Maribor 3000 fl. tako, da je to učilišče precej osoljeno davkovcem. Še bolj osoljeni ste deželski višji realki, graška stane 41.382 fl. in leobenska 23.541 fl. Učencev pa imajo vsako leto manj pri vseh tehnikah in realkah. Ljudje v njih izučeni ne dobijo nikder prave službe. Izučeni in polučeni tehnikarjev povsod mrgoli. Zato pa tudi vedno manj učencev v realke in tehnike zahaja. Latinske šole ali gimnazije so v tem na boljšem. V njih izšolanemu mladenču odprtih je mnogo več potov do kruha pa tudi do prave in najvišje omike. Na višji realki leobenski imajo v VII. razredu samo 5 učencev, sploh pa tako malo, da stane deželo vsak učenec 1000 fl. na leto. Profesorjev, učiteljev s strežniki vred je skup 21 in ta reč stane davkovce štajerske vsako leto 23.541 fl.!! Kdor se tukaj ne prepriča, da naše liberalce „šolska kuga“ neusmiljeno „martra“, temu res ni več pomagati! Še celo deželni odborikom se začenja deniti. Pravijo namreč v svojem poročilu, da bo leobensko višjo realko treba razpustiti, ker nje zavoljo peščiice učencev treba ni. Drugače je zastonj ptajske nižje gimnazije. Ta šteje poprek po 100 učencev in stane 13.345 fl. Ptuj doplačuje 500 fl., država 3500 fl. tako, da deželo zadene le 8565 fl. Tukaj bodi omenjeno, kako v liberalnej dobijo plače računijo. Ravnatelj g. Fiehn, ob priliki volitev silno delaven, ima 1000 fl. glavne plače, 300 fl. opravilne doklade (Functions-Zulage), dalje 1. 2. 3. in 4. petletniško doklado [Quinquennial-Zulage], vsako po 200 fl. torej skup 800 fl. in naposled še osebne doklade [Personal-Zulage] 150 fl. Vsa njegova plača znaša torej 2250 fl. No, davkovec poznamo vsled tega celo drugačinskih doklad, namreč v dačnih kajizicah. Pravijo jim: deželne doklade [Landesumlagen]. Ob konci tega pregleda omenimo še, kako dobro so na deželskih realkah plačani učitelji tujih jezikov. V Gradci ima učitelj francoščine in angleščine 1500 fl., oni italijanščine 700 fl. oni slovenščine pa le 400 fl., vendar sedaj nič, ker je služba „unbesetzt“.

Pametnjaki trdijo, da so sedanji okrajni zastopi nepotrebno, škodljivo in drago peto kolo v upravi. Nekaj podobnega so meščanske šole (Bürger-schulen) v sedanjem napredovalnem šolstvu. Deželni zbor štajerski jih je 7 osnoval l. 1868. Takšnih šol na deželne stroške proti majhnemu doplačevanju letnih 300—800 fl. dobil je Gradec, Judenburg, Voitsberg, Hartberg, Fürstenfeld, Radgona in Celje. Iz 6—8 razredne ljudske šole potisnili so učencev, koliko so jih naloviti mogli, v nove 3razredne meščanske šole z izredno dobro plačanimi ravnatelji in 8—10 učitelji. Celjski ravnatelj Dirmhirn na primer vleče na leto 1400 fl. učitelji pa po 1300, 1200, 1100, 1000 fl. itd. Katehet dobi 200 fl., učitelj italijanščine 200 fl. in oni slovenščine 120 fl. Vsa šola velja 7818 fl. K temu doplačuje mesto 300 fl. šolnina znaša 450 fl. vse drugo zadene davkovce. Radgonska stane 7006, ona v Gradci 8603 fl., v Judenburgu pa celó 8698 fl. vseh 7 meščanskih šol skupaj 53357. Ta velika svota ni v nebeni razmeri z uspehi in s številom učencev. Teh je lani bilo v Gradci 171, v Celji 142, v Voitsbergu 85, v Fürstenfeldu 45, v Radgoni 43, v Judenburgu 39 in v Hartbergu samo 37. Vsled tega nas stane učenec v Gradci 34 fl., v Celji 46 fl., Voitsbergu 73 fl., Fürstenfeldu 146 fl. Radgoni 152 fl. Hartbergu 154 fl. in v Judenburgu celó vže 177 fl. To je tako drago in pretirano pa tudi tako jasno in očividno, kakšni šolski šušmarji da so liberalni gospodje, da je celó v odbornike deželnega zbora v Gradci treščilo. V svojem poročilu nasvetujejo nam reč, naj se število učiteljev skrči pri 4 najslabših meščanskih šolah in 2. in 3. razred združi pri nekaterih predmetih. Sploh liberalne gospode smo zopet zasčili, da so nekaj dragega na nos na vrat sklenili, česar še niti treba ni bilo. Preden so pa gospodje do tega spoznanja prodri, prešlo je 12 let, a iz žepov štajerskih davkovev 373.499 fl. Še nekaj! Da bi več učencev privabili, dajejo iz deželske blagajnice po 1400 fl. za štipendije ter tako prav za prav učencev kupujejo za meščanske šole! Liberalna gospoda bi še naposled za vsakega mestnega paglavca oskrbela posebno šolo, ako jim bi le kakor do sedaj do $\frac{3}{5}$ potroškov pokrivalo kmetsko prebivalstvo!

Smešničar 27. L. 1861 pošlje v Veroni na Laškem nadlovec računar (Rechnungs-Oberjäger) slovenskega korporala s poveljem prenesti podpisat račune bataljouskemu „Kriegskomisarju“! Korporal salutira, ter nese račune mesarju ki je vojake ob času vojske z mesom zalagal. Ta pregleduje račune, a ker je bil Lah, ni razumel družega kot številke, katerih pa se mu je preveč zdelo, zato se brani podpisati. Korporal ga le sili, ker pa ta vendar neče, potegne prvi sabljo zahtevajoč podpis. Kaj storiti? Mesar podpiše, kjer mu korporal kak beli prostor na računih pokaže, potem pa odide. Prišedši v kosarno ga vpraša nadlovec, ali je podpisal „Kriegskomisar“? Se je branil pa je

moral, ko sem mu sabljo nastavil! Komu, „Kriegskomisarju?“ Da, „Kriegsmesarju!“ bil je odgovor korporalov.
„Iz Gorice M.“

Razne stvari.

(*Cesarski namestnik graški*) je dne 24. jun. t. l. zavoljo goveje kuge na Hrvatskem proglasil kot mejne kužne okraje na Štajerskem: politični okraj brežiški s srenjami: Bizelsko, Pišee, Bojsno, Kapela, Obriž, Rigonea, Loč, Mihalovec, Gaberje, Selo in Most, dalje kozjanski okraj s srenjami: sv. Peter, Podsreda, Prisotli, Lastnič, Jemenska ves, Podčetrtek, Virštanj in Verače. Živinski sejmi v brežiškem in ptujskem glavarstvu so prepovedani, v ljutomerskem, radgonskem, celjskem in mariborskem dovoljeni le, če jih nadzoruje živino-zdravnik. Potni listi smejo se dati le, ako prošnik dokaže, da je najmenje 10 dni žival njegova last.

(*Železniška nesreča*) 24. aprila t. l. na Dravskem mostu v Mariboru je naredila južnej železnici 6000 fl. škode ter je še od sodnije bil kaznovan uradnik mariborske ščacije z globo 10 fl. 2 železniška službenika z globo 5 fl. in 1 s 3dnevno ječo.

(*V Vozenici*) ste 2 deklici iz brvi v potok padle in je 8letna Marija Spengerjeva utonila; telo so pri železniškem mostu izvlekli hudo obtolčeno zbog kamenja in skalovja, po katerem bistra voda dere.

(*V Savinjo skočil*) je blizu Mozirja hlapec A. Zalokar potem ko je več dni zaporedom pijančeval.

(*Nevesto po nesrečni smrti zgubil*) je vrlo narodni župan Brazlovski, g. Fr. Prislan v Parizlah. Peljala je se namreč iz Parizelj domov, konji se ustrašijo, se spustijo v pobeg, nevesta, po imenu Marija Končanova, skoči iz voza in naleti s senci tako nesrečno ob kamen, da je k priči mrtva.

(*Učiteljske spremembe*); službo bivšega ravnatelja na mestni dekliški šoli v Mariboru, odstavljenega g. Habijaniča, dobil je nek g. Riedler iz Gradca, g. Jakše pa je postal nadučitelj na fantovski mestni šoli.

(*Toča*) posekala je Ptuj in njegovo okolico.

(*Vicinalno železnico*) želijo nekateri podjetniki staviti od Drauburga v Poličane in do Zapršice na Hrvatskem.

(*Nesrečen brodar na Savinji*) bil je blizu Brazlovce. Imel je 4letno hčerko seboj, toda dete je med vesljanjem iz čolna padlo in v valovih utonilo.

(*Morivca*) 70letne Katarine Golobove v Jirsovcih ptujskega okraja so zgrabili in v Ptuj zaprli.

(*Tudi Slovencem zanimivo knjigo*) izdal je g. Krainz: Mythen und Sagen aus dem steirischen Hochlande. Založitelj je C. Jilg v Bruck-u. Podobnih pravlic se pripoveduje tudi nekaj še na Slovenskem, posebno na Pohorji.

Loterijne številke:

V Trstu 26. junija 1880: 4, 37, 47, 10, 86.

V Linci 42, 24, 18, 85, 83.

Prihodnje srečanje: 10. julija 1880.

KLAVIR

vrlo dobro ohranjen, izvrstnega glasa toda starejšega stroja, je na prodaj po prav nizkeji ceni v Negovskem gradu gornje-radgonskega okraja (Negau bei Radkersburg). 2—2

Učiteljska služba

na enorazrednici v Veržej, IV. plačalnega razreda in služba orglarja z dohodkom od 100 gld. se razpisuje.

Prosilci, nemškega in slovenskega učilnega jezika zmožni, naj vložijo pravilno svoje prošnje do konca julija t. l.

Okrajni šolski svet v Ljutomeru, dne 30. junija 1880. 1—3
Predsednik: Premierstein.

Štev. 475.

1—3

Nadučiteljska služba

na dvorazredni ljudski šoli pri sv. Marjeti na Pesnici z dohodki IV. razreda in prostim stanovanjem se razpisuje.

Prošnje se imajo poslati do 31. julija t. l. krajnemu šolskemu svetu pri sv. Marjeti na Pesnici. Okrajni šolski svet v Mariboru, dne 23. junija 1880.

Predsednik: Seeder.

Nagrobne

† križe †

prodava po jako znižaneji ceni

Danijel Rakuš,

trgovec z železjem

v Celji,

v Graškeji ulici.

Križev je mnogo na izbiri. Zriskov ali črtežev pošljemo vsakemu radi brezplačno na dom, ako se za nje oglasi. 1—8